

HISTORICKÁ DEMOGRAFIE

„**Demografie** ... je studium počtu, složení, rozmístění a pohybu obyvatelstva a jejich zákonitostí; ve středu pozornosti demografie přitom leží otázky reprodukce lidské populace.“

„Retrospektivním zkoumáním populačního vývoje se za bývá **historická demografie**.“

Historická demografie v zásadě pracuje
s **dvěma typy pramenů**:

- s těmi, které poskytují obraz určité populace k určitému datu (soupisy, sčítání)
- s těmi, které soustavně registrují změny, k nimž v populaci docházelo (zejména matriky)

Didina
Tobon

	Jaminirinj wabon				Kajirinj a Kajirinj wabon Topo Kajirinj											
	Kajirinj		Ubil		Kajirinj		Kajirinj		Kajirinj		Kajirinj		Kajirinj		Kajirinj	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Kajirinj wabon	8				8				8					8		
2. Kajirinj wabon	9				9				9					9		
3. Kajirinj wabon																
4. Kajirinj wabon	10				10	1	1		8					8		
5. Kajirinj wabon	9				9				9					9		
6. Kajirinj wabon	9				9				9					9		
7. Kajirinj wabon	7	1			8				8					8		
8. Kajirinj wabon	13				13				13					13		
9. Kajirinj wabon	0				0				0					0		
10. Kajirinj wabon	0				0				0					0		
11. Kajirinj wabon	9				9				9					9		
12. Kajirinj wabon	9				9				9					9		
13. Kajirinj wabon	2				2				2					2		
Summa	74	1			75	1	1	5	18					18		

F. 30. N. 5.

Dolina Serit'ij

Imena Leta Jozlavij Dobrot

1	Lant Maximal' 50	1						
	gna Anna 52	1						
	gna frantiska 17	1						
	2 samijliga d'etela							
	Darton g'etela 50	1						
	gna Marijna 46	1						2 d'inginovozij #10 7.
	2 samijliga g'etela							
	Mijh'ulajd Mitich 26	1						g L'if'elz #10 142
	gna Patrjina 211	1						g L'if'elz #10 74
	pasajst g'ijst g'uzjst 16	1						g L'if'elz #10 100
	Dobrot							
2	Lant Mirjazst 66	1						
	gna Lirka 46	1						
	1 Din g'uzst 17	1						10 d'inovozij #10 28
	2 gna Julijana 14	1						
	3 do g'uzst 12	1						
	4 do g'olant 7	1						

Jan Velek		vdovec, chalupník	60	k
Matěj	p	syn	18	k
Adam Kukla	p	sedlák	48	k
Anna		žena	30	k
Šimon		syn	21	k
Salomyna		dcera	10	k
Alžběta		dcera	5	
Matěj Šenkýř	p	sedlák	45	k
Markyta		žena	39	k
Martin		syn	25	k
Alžběta		dcera	10	k
Pavel Nekvapil	p	sedlák	36	k
Anýška		žena	30	k
Václav		syn	12	k
Jan		syn	6	
Mikoláš		syn	2	
Mandelína N.		děvka	18	k
Kateřina N.		vdova, podruhně	40	k
Dorota		sirotek, dcera	4	
Marijana		sirotek, dcera	7	
Václav Pravětickej	p	sedlák	24	k
Kateřina		žena	18	k
Anna N.		vdova, podruhně	55	k
Kateřina		sirotek, dcera	15	k

Anno Domini 1616
Sextus

4. Sept.	Fridrich König	Luna Mogana	LV: Barbara Maria, Anna	Sept.	P. J. C. W.
5. Sept.	Augustus König	Mars Dea	LV:	Sept.	P. J. C. W.
6. Sept.	Benedictus König	Mars Dea	LV:	Sept.	P. J. C. W.

Francouzské počátky historické demografie

Louis Henry (1911–1991)

Michel Fleury

Etienne Gautier (1914–1993)

Etienne Gautier – Louis Henry: *La Population De Crulai Paroisse Normande*. 1958.

**1967: *Komise pro historickou demografii
při Historickém ústavu ČSAV**

**Ludmila Kárníková: *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754–1914.*
Praha 1965.**

**Eliška Čáňová – Pavla Horská: *Obyvatelstvo obce Břevnova
v církevních pramenech z let 1652 až 1800).*
Acta Universitatis Carolinae,
Philosophica et historica 3, 1972, s. 81–100.**

Pavla Horská (*1927)

Eliška Čáňová (*1925)

Eduard Maur (*1937)

**Bibliografie Eduarda Maura:
do roku 1996**

**Historická demografie 21, 1997, s. 23–38.
1996–2003**

**Kahuda, Jan: *Bibliografie Eduarda Maura*. In: Koldinská – Velková (eds.):
Historik Zapomenutých dějin.
Sb. Příspěvků věnovaných**

prof. dr. Eduardu Maurovi. Praha 2003, s. 12–20.

1996–2006

<http://svi.ff.cuni.cz/m/maur.htm>

Eduard Maur: Základy historické demografie. Praha 1978.

Zájem historické demografie o

1.rekonstrukci rodin

2.demografický vývoj obyvatelstva

3.migrace

Rekonstrukce rodin

Peter Laslett (1915–2001)

Michael Mitterauer (*1937)

John Hajnal (1924–2008)

→ Hajnal line; Terst – Petrohrad

Sňatkový věk žen	15–19	20–24
Anglie (1599)	0 %	15 %
Čechy (1651)	4,5–17 %	37,4–60 %
Č: komorní statky (1651)	26,3–38,9 %	68,4–78,9 %
Bělehrad (1733)	77 %	92 %

Zájem historické demografie o

1.rekonstrukci rodin

2.demografický vývoj obyvatelstva

3.migrace

časopis *Historická demografie*

vznikl 1967

1967–1991 vydával Historický ústav AV ČR

1992–2008 vydával Sociologický ústav AV ČR

Od 2009 vydává Etnologický ústav AV ČR

(obsah z let 1995–2008 na <http://demografie.soc.cas.cz>)

časopis *Demografie. Revue pro výzkum populačního vývoje*

vznikl 1959

vydává Český statistický úřad

historická demografie

historická antropologie
&
mikrohistorie

modernizační teorie
(disciplinace venkova)

nová tematika: religiozita, myšlení, vztah poddaný/vrchnost

- historická demografie

Jan Horský (*1963)

Horský, Jan – Seligová, Markéta:
Rodina našich předků. Praha 1996.

Josef Grulich (*1968)

Témata:

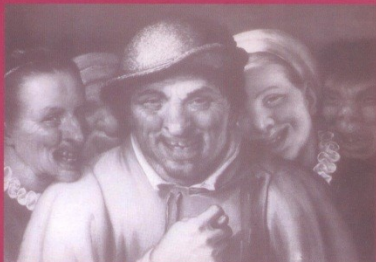
- rekonstrukce domácnost
- životní cyklus
- převody venkovských hospodářství v raném novověku
- venkovské migrace v raném novověku

Josef Grulich

POPULAČNÍ VÝVOJ
A ŽIVOTNÍ CYKLUS
VENKOVSKÉHO OBYVATELSTVA
NA JIHU ČECH V 16. AŽ 18. STOLETÍ

Venkovan. In: Václav Bůžek – Pavel Král (edd.):
Člověk českého raného novověku, Praha 2007,
s. 166–189.

*Populační vývoj a životní cyklus venkovského
obyvatelstva na jihu Čech v 16. až 18. století.*
České Budějovice 2008.

Alice Velková (*1972)

Alice Velková
**Krutá vrchnost,
ubozí poddaní?**

Historický ústav
Praha 2009

*Krutá vrchnost, ubozí poddaní?
Proměny venkovské rodiny
a společnosti v 18. a první polovině 19. století
na příkladu západočeského panství Štáhlavy.
Praha 2009.*

Problematika:

- rekonstrukce rodiny
- hospodáři a převod hospodářství
- životní cyklus

- **mikrohistorie**
&
historická antropologie

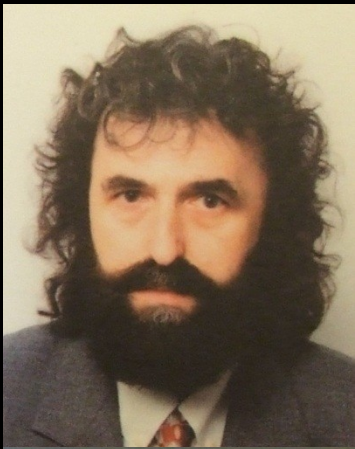
Příběh Ouběnic

KNIŽNICE
D Ě J I N
 A SOUČASNOSTI

Obsah

<i>Předmluva k prvnímu vydání</i>	5
<i>Předmluva k druhému vydání</i>	6
<i>O krajině (Josef Topol)</i>	7
<i>Pověsti a dávná svědectví</i>	9
<i>Osídlení a stará místní šlechta</i>	20
<i>Krajina pracující k revoluci</i>	37
<i>Líšenská vrchnost</i>	47
<i>Válečné nesnáze a rozpad dominia</i>	65
<i>Ves a její plužina</i>	74
<i>Stavby a obydlí</i>	96
<i>Z druhého konce vzato</i>	108
<i>Hospodáři</i>	128
<i>Tradiční a nové</i>	150
<i>Obec</i>	163
<i>Živobyті</i>	198
<i>Poznámky</i>	215
<i>Rejstřík</i>	237

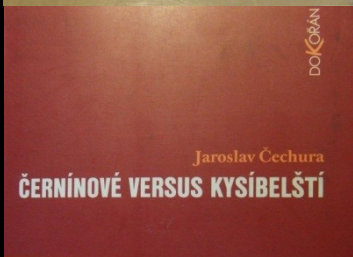
Jaroslav Čechura (*1952)

Selské rebelie roku 1680.

*Sociální konflikty v barokních Čechách
a jejich každodenní souvislosti. Praha 2001.*

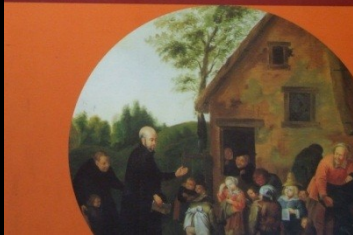
Černínové versus Kysibelští. Praha 2003.

Čechura, Jaroslav: Sedlák.

In: Nodl, Martin – Šmahel, František (edd.):

Člověk českého středověku. Praha 2002, s. 436–459.

Pavel Himl (*1971)

PAVEL HIML
ZROZENÍ VAGABUNDA

edice každodenní život

ARGO

*Zrození vagabunda.
Neusedlí lidé
v Čechách 17. a 18. století.
Praha 2007.*

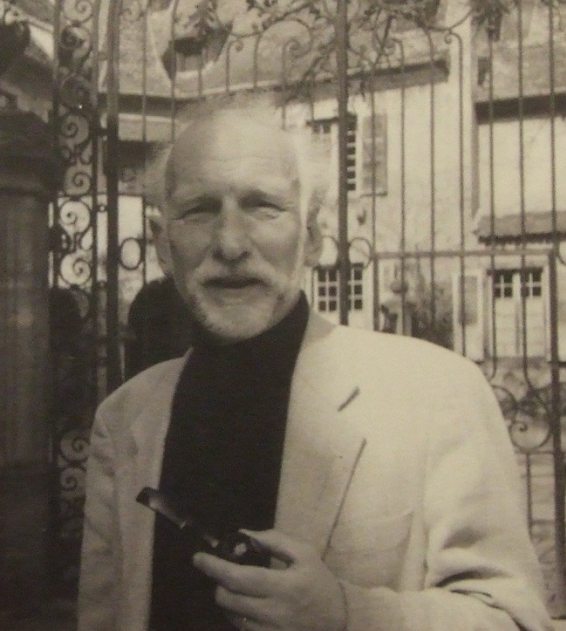
Richard van Dülmen (*1937)

*Bezectní lidé. O katech, děvkách a mlynářích.
Nepočestnost a sociální izolace v raném novověku*
Praha 2003.

*Divadlo hrůzy. Soudní praxe
a trestní rituály v raném novověku.* Praha 2001.

*Kultura a každodenní život v raném novověku.
(16.–18. století).* Praha 1999–2006.

1. sv. *Dům a jeho lid*
2. sv. *Vesnice a město*
3. sv. *Náboženství, magie, osvícenství*

■ RICHARD VAN DÜLMEN
KULTURA
A KAŽDODENNÍ ŽIVOT
V RANÉM NOVOVĚKU
(16.–18. STOLETÍ)

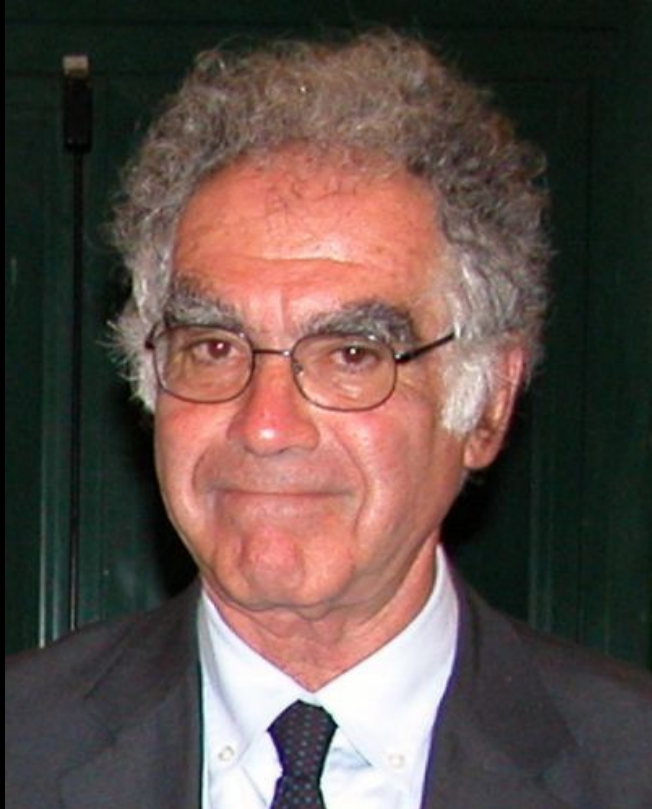
/II.

DO KŘÁN

Richard van Dülmen
HISTORICKÁ ANTROPOLOGIE
Vývoj • Problémy • Úkoly

Richard van Dülmen:
Historická antropologie.
Vývoj – problémy – úkoly.
Praha 2002.

Carlo Ginzburg (*1939)

Sýr a červi. Svět jednoho mlynáře kolem roku 1600. Praha 2000.

Benandanti. Čarodějnictví a venkovské kultury v 16. a 17. století. Praha 2002.

Noční příběh. Sabat čarodějnic. Praha 2003.

Petráňová, Lydia: *Nové historickoantropologické proudy evropského národopisu. (K problému integrované „historické sociální vědy“)*. ČL 78, 1991, s. 21–29.

Horský, Jan: *Historická antropologie*. Historická demografie 17, 1993, s. 241–270.

Grulich, Josef: *Zkoumání „maličností“*. Okolnosti vzniku a významu mikrohistorie. Český časopis historický 99, 2001, s. 519–547.

Petráň, Josef: *Mikrohistorie aneb o nedějínách*. In: Dějiny ve věku nejistot. Sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka. Praha 2003, s. 201–208.

Nodl, Martin: *Mikrohistorie a historická antropologie*. Dějiny – teorie – kritika 1, 2004, s. 237–252.

Nešpor, Zdeněk R.: *Dvojitý život historické antropologie. Interdisciplinární neporozumění mezi historiky, sociology a sociálními antropology*. Dějiny – teorie – kritika

- modernizační teorie
(disciplinace venkova)

Max Weber (1864–1920)

Norbert Elias (1897–1990)

Gerhard Oestreich (1910–1978)

Michel Foucault (1926–1984)

Petráň, Josef (red.): *Dějiny hmotné kultury I(1)–I(2).*

Vymezení kulturních dějin.

Kultura každodenního života od pravěku do 15. století.

Praha 1985.

Petráň, Josef (red.): *Dějiny hmotné kultury II(1)–II(2).*

Kultura každodenního života od 16. do 18. století.

Praha 1995–1997.

Max Weber (1864–1920)

Norbert Elias (1897–1990)

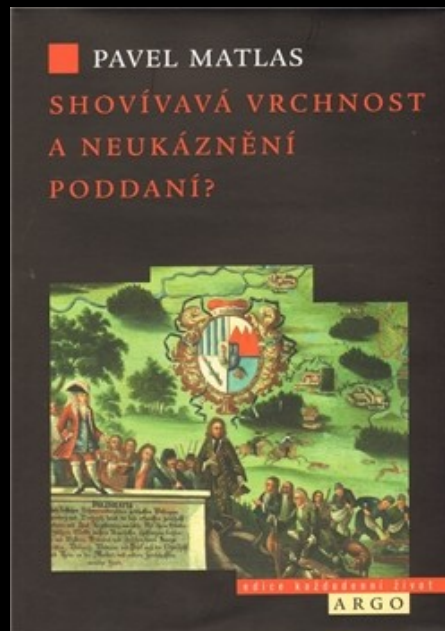
Gerhard Oestreich (1910–1978)

Michel Foucault (1926–1984)

Daniela Tinková (*1973)

- Hřích, zločin, šílenství v čase odkouzlování světa. 2004.
- Tělo, věda, stát. Zrození porodnice v osvícenské Evropě. 2010.
- Jakobíni v sutaně. Neklidní kněží, strach z revoluce a konec osvícenství na Moravě. 2011.
- Zámeřná mefitis. Zdravotní policie, osvěta a veřejná hygiena v pozdně osvícenských Čechách. 2012.

Pavel Matlas (* 1976)

*Shovívavá vrchnost a neukáznění poddaní?
Hranice trestní disciplinace poddaného obyvatelstva
na panství Hluboká nad Vltavou v 17. – 18. století. Praha 2011.*

- nová témata

hmotná kultura vesničanů,
myšlení vesničanů,
strategie vesničanů,
náboženství,
vztah poddaný – vrchnost,
vejrunkové splátky,
fungování obce,
rychtáři

Zdeněk R. Nešpor (*1976)

*Náboženství na prahu nové doby.
Česká lidová zbožnost 18. a 19. století.
Ústí nad Labem 2006.*

*Horský, Jan – Nešpor, Zdeněk R.: Typologie české víry
raného novověku. Metody a možnosti studia
lidové religiozity. ČČH 103, 2005, s. 41–86.*

**Jiří Mikulec: *Poddanská otázka v barokních Čechách.*
Praha 1993.**

1. Odraz reality pobělohorského venkova v terminologii poddanského postavení
2. Státní poddanská politika v letech 1680–1740
3. Venkovští poddaní v obecném myšlení české barokní společnosti
4. Dobové úvahy o poddanském postavení a představy o jeho možných změnách

Chocholáč, Bronislav:
Selské peníze.
Sonda do finančního
hospodaření poddaných
na západní Moravě
koncem 16. a v 17. století.
Brno 1999.

Závěr:

- **vliv pramenů na historiografickou produkci**
→ **nezbytná kombinace pramenů**
 - **kombinace přístupů – pokusy o integrovanou historickou sociální vědu**
- = pluralita pramenů, metod i oborových perspektiv**